

Josep Andria i el setge de Cambrils

Parlem dels protagonistes

Escoltem què ens diu Josep Andria

Jo soc de Cambrils, aquesta vila encarada al mar.
I a Cambrils hi vaig viure uns temps violents i tràgics.
Uns temps d'epidèmies i de guerres,
de sang, de barbàrie i de mort.

Castella estava en guerra amb França
i els **masos** catalans es van veure obligats
a allotjar les tropes castellanques.
Això va suposar una gran despesa econòmica per la pagesia,
que havia d'alimentar i mantenir els soldats.
I els soldats, en comptes de mostrar-se agraïts,
es van dedicar a maltractar i robar els pagesos.
La situació era molt injusta
i el poble i el govern català s'hi van acabar rebel·lant.

Un **mas** és una casa de pagès.

Jo, descendent de **paraires**, tenia propietats i terres.
I gràcies a aquesta posició benestant,
no vaig haver de suportar l'abús de les tropes castellanes.
No obstant això,
vaig ser testimoni de les atrocitats que patia el poble
i les vaig descriure al *Llibre de notes, d'actes i d'albarans*.

Un **paraire** s'encarrega de preparar la llana per poder teixir-la.

La revolta del Corpus de Sang va donar pas a la Guerra dels Segadors.
Encara recordo el setge que va patir Cambrils el desembre de 1640.
I també recordo que després, un cop derrotada la vila,
els soldats castellans la van saquejar i van assassinar molts veïns.

Deixeu-me que us parli amb calma de tot això,
com vaig fer al meu llibre.

Parlem de poder

Observem l'escut reial del portal de la muralla

i escoltem què ens diu Josep Andria

A la meva època,
el poder que exercia Castella sobre els catalans era immens.
Era com una llosa que esclafava les nostres terres
i no ens deixava respirar.
El rei Felip IV de Castella estava en guerra contra França
i els seus soldats s'havien instal·lat a Catalunya
i maltractaven els pagesos que els havien acollit a contracor.

Al meu llibre explico, per exemple,
que a Santa Coloma de Farners l'exèrcit castellà
hi va cremar la imatge del Santíssim Sagrament.

Fets violents com aquest van provocar aldarulls i revoltes populars.
La tensió va augmentar i va esclatar la Guerra dels Segadors.

Abans que esclatés la guerra,
els veïns d'aquestes terres van intentar fer front al poder.
I així, van crear la Comuna del Camp,
un col·lectiu destinat a defensar els camperols
davant dels interessos de l'arquebisbe de Tarragona.
En la Comuna del Camp hi van destacar alguns veïns de Cambrils.

Durant la Guerra dels Segadors,
Cambrils va defensar la causa catalana.
I entre el 10 i el 12 de desembre de 1640,
la nostra vila va patir el setge de l'exèrcit de Felip IV.
Pedro Fajardo de Zúñiga y Requesens, marquès de los Vélez,
va dirigir-ne el setge.
I Antoni Armengol, sergent de la plaça i baró de Rocafort,
i Jacint Vilosa, governador del Camp de Tarragona,
es van encarregar de la defensa.

Els nostres soldats estaven mal armats i mal organitzats,
i no van rebre cap ajuda de fora.
I així, després de resistir durant 5 dies el setge,
Cambrils es va rendir a la força de les tropes castellanes,
que ens superaven en nombre i en tècnica.

El que va passar a continuació, ningú ho hagués imaginat.
El càstig per haver gosat plantar cara al rei de Castella
va ser cruel i despietat.
La vila va patir saquejos i pillatges.
Es van ordenar arrestos i sentències de mort.

I els cadàvers dels líders de la defensa de Cambrils
van penjar de les muralles durant setmanes,
tot i que després del setge i els bombardejos
havia quedat ben poca cosa d'elles.

Així vaig descriure algunes escenes colpidores al meu llibre:

«Els soldats castellans van treure els rendits de la vila,
els van portar a la riera i van començar a degollar-los.

Quan no en quedava cap dret,
van prometre el perdó als que seguien vius
i els van demanar que s'aixequessin.

Uns quants homes es van aixecar.

I els soldats castellans, sense pietat, també els van matar».

Amb això van faltar a la seva paraula i a les lleis de la guerra.

I van demostrar que formaven part d'un exèrcit violent i sanguinari,
tal com volia l'home de confiança del rei, el comte duc d'Olivares.

Després de veure tot això,
vaig estar moltes nits sense poder dormir.

I cada vegada que mirava l'escut de la Corona d'Aragó
que hi ha esculpit al portal de la muralla,
demanava que en endavant ens emparés i protegís.

Parlem de diners

Observem la muralla i escoltem què ens diu Josep Andria

A més de suportar els abusos dels soldats castellans,
les famílies de Cambrils vam haver de mantenir-los
pagant al govern uns diners en funció de la nostra hisenda.

Jo pagava 4 sous i un diner totes les setmanes.

I després de la guerra, vam haver de contribuir amb impostos
a la reparació de les muralles i dels edificis i carrers
que havien quedat enderrocats o malmesos.

Jo puc considerar-me afortunat,
perquè la meva família tenia moltes propietats i no vam patir gaire.
Nosaltres vivíem en una casa al Capuig
i en teníem una altra darrere l'església de Santa Maria.
Érem propietaris d'un hort a les Quarterades
i de dos olivars, un al Camí dels Masos
i un altre a la partida del mas d'en Fortuny.
També teníem terres a la partida de Belianes,
a la partida del mas d'en Vernet, a la partida de les Comes
i a l'Horta de l'Alzina, on havia una **era**.
El meu llibre em servia per portar el registre d'aquestes propietats
i anotar-hi compres i vendes, l'estat de la collita, etc.

Una **era** és un espai pla i ferm on es bat el cereal que s'ha segat.

Reconec que gràcies a la venda d'olives, cereals i verdures
la meva família vivia sense privar-se de res.
Però també és cert que al camp lluitàvem un altre tipus de guerra:
la de la sequera, les pedregades, les rierades i les gelades.
Recordo la sequera del 1680.
Després de setmanes sense caure del cel ni una gota d'aigua,
vam portar la Mare de Déu del Camí al poble per demanar-li pluja.
I també recordo una vegada en què el preu del blat
va pujar fins a 4 lliures la quartera!

Parlem de les dones

Escoltem què ens diu Josep Andria

No vaig parlar gaire de les dones al meu llibre
perquè en aquella època no s'acostumava a fer.
Sí que vaig deixar escrit, però, que em vaig casar
amb la **pubilla** de cal Manyer, la Maria.

La Maria va aportar al matrimoni moltes propietats,
però també un altre tipus de riquesa: 6 fills, 4 filles i 37 nets.

La **pubilla** és la primera filla d'un matrimoni que no ha tingut fills mascles.

Segons la tradició catalana, la pubilla és l'hereva de tots els béns dels seus pares.

He de reconèixer que les dones cambrilenques van ser molt valentes durant el temps que van haver d'acollir els soldats castellans. Durant anys i anys van conviure amb la por.

Tenien por que els soldats les maltractessin o abusessin d'elles.

Quan els soldats venien a menjar a casa meva,
sempre els obsequiava amb abundància d'embotits i formatges.
També els oferia els guisats que cuinava la meva dona
i un bon got de vi de les meves botes.
Els volia tenir ben contents per estalviar-me problemes.

Per evitar riscos, vaig prohibir a les meves filles
que entressin al menjador quan ells hi eren.
La Maria acostumava a marxar a una altra sala
després de portar les safates i les escudelles.
I jo barrejava el vi amb aigua perquè aquells salvatges
no s'emborratxessin.

Més endavant, quan va esclatar la guerra,
les dones de Cambrils també van demostrar la seva valentia.
Van ajudar els homes que lluitaven a primera línia
assegurant-se que no passessin gana ni fred.
De vegades van haver de córrer sota una pluja de projectils.
I fins i tot més d'una va acabar agafant un fusell.

Malgrat la por i la injustícia d'aquells temps,
les dones van seguir treballant.
Es van fer càrrec de la casa i la família.
Ens alimentaven, cosien la roba, treballaven al camp si calia...
I portaven endavant la mainada sense mirar mai enrere.

Parlem del dia a dia

Observem la Torre de Mar o Torre del Port

i escoltem què ens diu Josep Andria

La falç, una de les eines que més feien servir els pagesos,
va esdevenir protagonista de les revoltes i la guerra.
Durant l'avalot del Corpus de Sang,
l'eina que alimentava la vida es va convertir en símbol de mort.
Els camperols revoltats, farts d'abusos i injustícies,
van matar el virrei i altres funcionaris de la Corona de Castella.

Abans, però, que arribés la guerra, l'epidèmia i la sequera,
Cambrils era una vila plena d'activitat.
Hi vivien pescadors, pagesos, **menestrals** i comerciants.
Els molins de vora la riera de l'Alforja i els forns
proporcionaven als veïns farina i pa.
Jo anava a les fires a fer tractes i la meva dona, al mercat.
A l'hospital i al convent s'hi tenia cura dels pobres i els malalts.
I les tavernes i l'hostal sempre estaven plens a vessar.

Un **menestral** és un artesà, una persona que té un ofici manual.

Només una cosa amenaçava la tranquil·litat dels veïns
i, en especial, dels pescadors de Cambrils:
els pirates i els corsaris que assolaven la costa.
Per prevenir-ne els atacs i defensar la ciutat,
es va construir al port la Torre de Mar.

Al meu llibre hi deixo constància d'una altra desgràcia.
El 1651, l'any que em vaig casar amb Maria Manyer,
vam patir una epidèmia que va causar 300 morts.
Per evitar els contagis, vam celebrar el casament a l'aire lliure,
a l'era de Damià Mates i a l'hort de Joan Pinyol.
I durant la cerimònia vam resar a la Mare de Déu del Camí
perquè salvés la nostra vila de la malaltia.

Parlem d'idees i creences

Observem l'ermita de Nostra Senyora del Camí i escoltem què ens diu Josep Andria

Els veïns de Cambrils acostumaven a anar a pregar
a l'ermita de Nostra Senyora del Camí, vora el camí reial.
Jo hi vaig anar amb la meva família moltes vegades.
En aquella època respectàvem les normes de l'Església
i rebíem amb convicció els sagraments.
Els cambrilencs assistíem a missa,
resàvem el rosari i participàvem en les processons.
I a l'hora de demanar benestar i justícia,
sempre ens dirigíem a Nostra Senyora del Camí.

Durant aquells temps turbulents,
el poder de l'Església estava lligat al poder de la Corona castellana.
No obstant això, les comunitats religioses més petites
van decidir recolzar les reivindicacions i revoltes catalanes.
Aquest fou el cas del convent dels Agustins,
situat fora de la muralla de la vila de Cambrils.
Els Agustins van plantar cara als soldats
i van ser els primers a patir-ne les conseqüències.

Els catalans teníem la certesa que la Corona castellana
estava trepitjant els nostres drets i les nostres constitucions.

Creiem que havíem de defensar el nostre honor
i que Déu ens faria costat en la lluita.
Els abusos que patia la població van encendre els ànims de revolta
i el desig de separar-se de la Corona de Castella.
Tot i que també hi havia qui creia que el rei, Felip IV,
era l'únic que podia aturar l'ocupació de les nostres terres i la guerra.

He de confessar que jo em vaig quedar al marge de la situació.
Només amb el pas dels anys, amb la distància,
he pres una posició clara respecte al conflicte.
Per això he volgut deixar constància d'alguns fets al meu llibre.
I perquè admiro la capacitat del nostre poble de refer-se
malgrat tota la brutalitat i destrucció que vam viure.

 Xarxa de Museus
d'Història i Monuments
de Catalunya

MUSEU D'HISTÒRIA
CAMBRILS